

CBL RỐI LOẠN PHÁT TRIỂN VÀ HÀNH VI – ANH NGHĨA [3.4]

Học off nên chụp chủ yếu mí slide khác thui nhak

Tình huống lâm sàng (1)

Bệnh nhân nữ, 18 tháng, đến khám vì mẹ thấy trẻ chậm

Trẻ **chưa biết chỉ tay ra đầu để biểu lộ ý muốn**. Khi buồn, giận hoặc muốn một điều gì đó, trẻ khóc. Mẹ sẽ tự tìm hiểu và dỗ dành cho đến khi trẻ nín. Trẻ biết sợ người lạ. Trẻ biết dụi đầu vào người mẹ nếu thấy người lạ. Trẻ biết chơi búp bê (cho búp bê ăn, đặt búp bê lên giường). Trẻ sợ không gian lạ và chỉ vui cười khi ở nhà của trẻ.

Red flag: Bé 18 tháng chưa biết chỉ tay vào vật mà trẻ muốn.

Bất thường lĩnh vực giao tiếp.

Tình huống lâm sàng (2)

- Trẻ khóc to, phát âm được các từ “dadada” nhưng không gọi “ba” với cha của trẻ. Trẻ chưa biết lắc đầu và nói “không”. Trẻ biết được công dụng của một số đồ vật quen thuộc như bình sữa, điện thoại, nhưng trẻ chưa biết các bộ phận trên cơ thể trẻ. Trẻ có thể cầm bút đưa vào miệng nhưng chưa biết dùng bút để vẽ. Trẻ chưa hiểu các yêu cầu đơn giản như “lại đây”, “ngồi xuống”.

Bất thường: không gọi “ba” với cha của trẻ, chưa hiểu các yêu cầu đơn giản, chưa biết cầm bút, chưa biết các bộ phận trên cơ thể

Bất thường về nhận thức (IQ), ngôn ngữ

Tình huống lâm sàng (3)

- Trẻ ngồi vững, không cần tựa. Trẻ đứng được nhưng cần tựa vào tường. Trẻ chưa đi được độc lập, nhưng khi để vào xe tập đi vòng tròn trẻ có thể di chuyển được. Trẻ biết điều chỉnh tư thế khi được thay quần áo. Trẻ có cầm được thìa, bìa chải đánh răng và cốc có quai, nhưng trẻ không cầm được các vật dụng không có quai.

Bất thường: trẻ đứng được nhưng cần tựa, chưa đi được độc lập, không cầm được các vật dụng không có quai

1. Hãy thảo luận và cho biết những điểm nào ở trẻ này gợi ý bất thường phát triển tâm-vận?
2. Các gợi ý mà bạn đưa ra tương ứng với bất thường ở lĩnh vực nào trong 05 lĩnh vực phát triển?

Bảng 3.1. Các mốc phát triển tâm thần vận động theo tuổi

Tuổi	Vận động thô	Vận động tinh	Cá nhân – xã hội	Ngôn ngữ	Khác
2 tuần	Xoay đầu		Nhận ra khuôn mặt	Nhận ra được tiếng chuông	
2 tháng	Nâng vai khi nằm sấp	Đưa tay qua đường giữa	Cười trả lời	Ríu rít những tiếng sơ khởi Nhìn theo hướng có âm thanh	
4 tháng	Giơ tay lên đầu Lật Giữ cổ vững	Với tới đồ chơi Cầm nắm	Nhìn theo bàn tay Chơi với đồ chơi	Cười ra tiếng	

Bài 3. Sự phát triển tâm thần và vận động ở trẻ em ♦ 37

Tuổi	Vận động thô	Vận động tinh	Cá nhân – xã hội	Ngôn ngữ	Khác
6 tháng	Ngồi một mình	Chuyển đồ vật từ tay này sang tay kia Tự giữ thức ăn Giữ chai ✗ Bập bẹ	Tự giữ thức ăn	Bập bẹ	
9 tháng	Vịn để đứng lên Ngồi vững	Nhặt được vật nhỏ Chồng hai khối lên nhau	Vỗ tay Vẫy tay tạm biệt	Nói baba, mama (chưa đặc hiệu) nói từ hai âm	
12 tháng	Đi bộ ✗	Xếp đồ chơi vào cốc	Uống nước từ ly Bắt chước người lớn	Gọi "baba, mama" (đặc hiệu) Nói từ 1, 2 từ khác nhau	
15 tháng	Đi lùi	Viết nguệch ngoạc	Dùng muỗng và nĩa	Nói từ 3 đến 6 từ Làm theo hướng dẫn	
18 tháng	Chạy	Xếp chồng bốn khối Đá bóng	Cởi quần áo Cho búp bê ăn	Nói được ít nhất 6 từ	

Bảng 48.2. Các mốc phát triển đặc trưng theo tuổi (bách phân vị 50th - 75th) [4]

Tuổi	Ngôn ngữ	Thích nghi xã hội	Vận động
02 tháng	Đơn âm (ah, ooh)	Cười khi tiếp xúc	Giữ đầu cao 45° khi nằm sấp
04 tháng	Cười và hét to (vui, sợ)	Duy trì tiếp xúc xã hội, giao tiếp mắt	Nắm đồ vật, đứng với trợ giúp, lật
06 tháng	Phát âm câu có ngữ điệu (dù không thành từ, vô nghĩa)	Thích gần mẹ, thích chơi gương	Chuyển đồ vật giữa hai tay, ngồi với trợ giúp
08 tháng	Nói chuỗi từ (dadada)	Chơi có tương tác	Tự ngồi, trườn, bò
12 tháng	Nói chữ "bố"/"mẹ" đúng ngữ cảnh	Chơi những trò đơn giản với banh, biết điều chỉnh tư thế khi được thay quần áo	Đứng một mình , có thể bốc đồ vật bằng hai ngón tay
14 tháng	Nói 2-3 từ đơn	X Biết chỉ vào đồ vật ưa thích, ôm chặt bố mẹ	Đi một mình , cúi người và đứng thẳng lại
18 tháng	Nói 6-10 từ đơn	Có thể tự ăn	Bước lên cầu thang với trợ giúp (cầm một tay), vẽ nguệch ngoạc (bắt chước theo mẫu)
24 tháng	Nối từ (thường là hai từ), vốn từ vựng khoảng 250 từ	Biết kết hợp để cởi quần áo, lắng nghe những câu truyện với tranh	Chạy vững , vẽ được dạng hình tròn (một đường với hai đầu nối nhau), bắt chước vẽ được một đường thẳng ngang
30 tháng	Dùng "tôi"/"con"/hay tên riêng để chỉ bản thân, biết tên đầy đủ	Biết chơi giả bộ, giúp cất đồ vật	Lên cầu thang với lần lượt cả hai chân, bắt chước vẽ đường thẳng đứng
36 tháng	Đếm đến 3, biết phân biệt tuổi và giới tính	Biết kết hợp để mặc quần áo	Lái xe ba bánh, đứng một chân trong khoảng thời gian ngắn, bắt chước vẽ hình tròn
48 tháng	Đếm đến 4, kể một câu chuyện ngắn	Chơi với các trẻ khác, tự đi vệ sinh (biết cách sử dụng nhà vệ sinh)	Nhảy lò cò, sử dụng kéo để cắt hình có sẵn, bắt chước vẽ hình vuông và hình chữ thập
60 tháng	Đếm đến 10, kể tên được 4 màu	Hỏi về nghĩa của từ, chơi bắt chước các công việc nhỏ trong gia đình	Nhảy chân sáo, bắt chước vẽ hình tam giác

Ngôn ngữ - có tài liệu ghi là giao tiếp: gồm ngôn ngữ tiếp nhận và ngôn ngữ diễn đạt, ngôn ngữ bằng lời và ngôn ngữ không lời (vd bé vẽ bức tranh thì bức tranh đó cũng là ngôn ngữ luôn).

Vận động tinh (sử dụng cơ nhỏ - vd cơ ngón tay) và vận động thô (sử dụng cơ lớn – vd lật, bò, đi, chạy)

Nhận thức – trí thông minh, cách xử lý tình huống.

Xúc cảm, xã hội & cá nhân: vd tới tuổi thì biết thay đồ, đánh răng... nếu trẻ chậm lĩnh vực này thì phải đánh giá lại môi trường, vd không có người dạy thì bé không biết làm.

Có những tài liệu chỉ ghi 4 lĩnh vực là do gộp lại: vd vận động thô + vận động tinh, vận động tinh + nhận thức (vd chơi xếp gỗ)

Câu hỏi thảo luận

"Cảm thấy trẻ chậm" là lo lắng chủ quan của mẹ

Những tiêu chuẩn khách quan nào giúp bạn xác định trẻ này có chậm?

"red flags" ?

Thương số phát triển ?

$$\text{Development (DQ)} = \frac{\text{Developmental age (DA)}}{\text{Chronologic age (CA)}} * 100$$

DQ ≥ 70%: điển hình (bình thường)
DQ < 70%: không điển hình

Tính DQ phải hiệu chỉnh tuổi thật nếu sinh non.

Vd nếu bé sinh 37 tuần – đủ tháng: không cần hiệu chỉnh. Bé sinh 32 tuần thì phải hiệu chỉnh về 40 tuần, tức là tuổi thật của bé = tuổi hiện tại trừ đi 2 tháng (8w).

DQ = 8/18

MỘT SỐ MỐC SỬ DỤNG TRONG TÍNH DQ

Mốc vận động	Tuổi đạt kỹ năng
Tự ngồi	7 tháng
Đứng có hỗ trợ	8 tháng
Bò	9 tháng
Đi có hỗ trợ	10 tháng
Tự đứng (không hỗ trợ)	12 tháng
Tự đi	13 tháng

Dấu "cờ đỏ"

Không biết chỉ một thứ cho một người khác

Không thể đi bộ

Không biết những thứ quen thuộc để làm gì

Không sao chép người khác

Không đạt được từ mới

Không có ít nhất 6 từ

Không để ý hoặc bận tâm khi người chăm sóc rời đi hoặc trở lại

Đánh mất các kỹ năng mà trẻ từng có

<https://www.cdc.gov/ncbddd/actearly/milestones/milestones-18mo.html>

Tra trên app CDC Milestones

Social	Language	Cognitive	Movement	When to Act Early
<p>a real difference! For more information, visit www.cdc.gov/Concerned</p> <ul style="list-style-type: none">• Is missing milestones (automatically checked if you've selected 'not yet' for any milestone)• Doesn't copy others• Doesn't notice or mind when a caregiver leaves or returns• Doesn't know what familiar things are for• Doesn't point to show things to others• Doesn't gain new words• Doesn't have at least 6 words• Can't walk• Loses skills she once had				

Tình huống lâm sàng (4)

Tiền căn:

- Sống cùng bố, mẹ, và một người chị 6 tuổi
- Chứng ngừa đủ theo lịch TCMR
- Hiện trẻ chưa đi học.

Tình huống lâm sàng (5)

Khám

- Trẻ tỉnh, tiếp xúc chậm, da niêm hồng hào
- CN: 10 kg, CC: 78 cm
- Sinh hiệu: không sốt, M: 110 lần/phút; HA: 90/60 mmHg; nhịp thở: 30 lần/phút
- Tim đều rõ, không gallop. Phổi trong, phế âm đều 2 bên, không ran
- Bụng mềm, gan lách không to
- Vẻ mặt có 2 mắt xéch, tai nhỏ, miệng trễ
- Hệ tiết niệu, sinh dục bình thường

Lưu đồ 48.1 trong sách: nếu tiếp cận theo nhánh có không ra thì chuyển tiếp qua nhánh *không* thôi vì y khoa hong phải là toán học

Tình huống lâm sàng

Hỏi kỹ tiền căn:

- Tiền căn ghi nhận trong thai kỳ của mẹ, siêu âm thai có độ mờ da gáy dương.
- 7 tháng biết lật, 12 tháng trẻ ngồi tựa, 16 tháng trẻ tự ngồi. Hiện 18 tháng phát triển như đã mô tả
- Khóc to thành tiếng lúc 10 tháng. Phân biệt người lạ và người quen lúc 15 tháng.

Anh nói phân biệt được lạ quen là khoảng 12 tháng.

Xn cần làm trên bn này: xn di truyền

Kết quả: trisomy 21

Hai lần đánh giá liên tục mà vào vùng xám thì gửi khám chuyên khoa